

ÅR

2020

**Verksamhetsberättelse
Primärvårdens
utbildningsenhet**

Årsberättelsen har skrivits av medarbetarna inom Primärvårdens utbildningsenhet under hösten 2020.

Karen Bufadel har sammanfattat och granskats av Eva Pulverer Marat, Specialist i allmänmedicin, Enhetschef på Primärvårdens utbildningsenhet. Eva.pulverermarat@skane.se

Innehållsförteckning

Medverkande i rapporten	2
Inledning.....	2
Kortfakta.....	3
Vision 2020	3
Mål inför 2021.....	3
Årsberättelse.....	4
AT-utbildning.....	4
ST-utbildning	4
Fortbildning.....	5
Kultur och hälsa	6
Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)	7
Diabetessamordnare	7
Utbildningsanställningar och utbildningslön för sjuksköterskor	8
Intervjuer	9
Intervju med Camilla Lindqvist-Pavlovic (Skriven av Bertil Kjellberg).....	9
Intervju med Fredrika, Helle, Karen och Johanna om digital omställning (skriven av Bertil Kjellberg)	12
Publikationer	16
Publikationer under 2020 av Anita Jensen.....	16

Medverkande i rapporten

Eva Pulverer Marat, Enhetschef Primärvårdens utbildningsenhet
Helle Fredlund, ST-samordnare
Karen Bufadel, utbildningsadministratör
Fredrika Persson, utbildningsadministratör
Karin Grotting, VFU-samordnare
Karin Öhrnberg, VFU-samordnare
Anita Jensen, Kultur- och hälsostrateg
Ann Frödeberg, Koordinator Kultur på recept
Camilla Lindqvist-Pavlovic, Studierektor/verksamhetsutvecklare
Kristina Eklöf-Olsson, Diabetessjuksköterska/Diabetessamordnare
Marianne Lundberg, Diabetessjuksköterska/Diabetessamordnare
Katarina Klang Larsson, Diabetessjuksköterska/Diabetessamordnare
Johanna Kollin, AKO

Inledning

Kompetenscentrum för primärvård (KCP) är samlokaliserat med CPF (Centrum för primärvårdsforskning) och har Kristina Sundquist som gemensam chef. I KCP ingår Primärvårdens utbildningsenhet (PUE) som ansvarar för frågor avseende AT/ST, fortbildning, verksamhetsförlagd utbildning, Diabetessamordnare samt Kultur och hälsa. Gemensam enhetschef för PUE och AKO (allmänläkarkonsultorganisation) är Eva Pulverer-Marat. Samarbetet mellan enheterna och CPF fungerar väl och flera aktiviteter planeras tillsammans. Några exempel på detta är fortbildningsdagar, videotek, Webinarium samt framtagning av fortbildningskatalog, höst och vår. Dessutom samverkar enheterna kring ST läkarnas forskning och vetenskapliga arbete.

Kortfakta

Antal medarbetare

2,5	Utbildningsadministratörer
2,0	VFU-handläggare
0,80	Enhetschef
12	ST studierektorer motsvarande 4,3 heltidstjänst
5	AT studierektorer motsvarande 1,2 heltidstjänst
3	Diabetessamordnare motsvarande 1,5 heltidstjänst
1	Kultur och hälsa strateg
1	Studierektor och fortbildningsansvarig för sjuksköterskor motsvarande 0,6 heltidstjänst

Vision 2020

”Vi vill uppnå jämlik hälsa och likvärdig samt hög kompetens hos medarbetaren”

Mål inför 2021

- Öka kvalitén i handledningen och kunskapen om kompetensvärderingsmetoder i ST utbildningen
- Förbättra information till verksamhetschefer och medvetandegöra ST tjänstens innehåll
- Att AT läkaren blir bättre förberedd inför och får ett optimalt lärande under primärvårdsplaceringen
- Förbättra diabetesvården i Skåne samt öka antalet certifierade enheter
- Bra studentnöjdhet och välutbildade framtida medarbetare, vilket ökar rekryteringsmöjligheter för primärvården
- Stödja utvecklingen av metoder som förbättrar det pedagogiska mötet mellan handledare och student (Peer learning)
- Genomföra minst tre grupper inom Kultur på recept
- Utveckla primärvårdens digitala kunskapsbank för sjuksköterskor
- Öka användningen och förbättra våra digitala tjänster ytterligare

Årsberättelse

AT-utbildning

Under 2020 var det 187 AT-läkare som gjorde sex månaders tjänstgöring i primärvården i Skåne. Fem AT-studierektorer arbetade med en kontinuerlig kvalitetssäkring av utbildningsplatserna. Det anordnades utbildningstillfällen för AT-läkarna. Några exempel på innehåll var hudsjukdomar, bedömning av yrsel, hudsjukdomar, gynekologi och långvarig smärta. Det har genomförts utbildning av praktiska färdigheter för AT-läkare som är i början av sin primärvårdsplacering i samarbete med Practicum Clinical Skills Centres Region Skåne. Utbildningarna består av praktiska moment inom kirurgi minor, spirometri/allergitest, ortopediskt status, ögon -och öronmikroskopering.

Då pandemiläget gjort att vi inte alltid kunnat hålla utbildningar som planerat har moment fått delas upp på olika dagar.

Sammankomster såsom fokusdagar, regionala AT-dagar, AT-tinget och AT-bruncher har dessvärre inte kunnat anordnas på grund av covid situationen. Många utbildningar har varit digitala och fått ersätta salsföreläsningar. Fokuset har legat på att säkerställa att AT-läkarna tillgodogör sig nödvändig kunskap och i minsta möjliga mån blir drabbade av att pandemin inte tillåter oss att ha fysiska utbildningstillfällen.

Antalet AT-tjänster har senaste året ökat markant i Region Skåne vilket märks i primärvården. Fler och nya vårdcentraler fick ta emot AT-läkare för att klara placeringarna och detta fungerade bra. AT-studierektorerna har regelbunden kontakt med AT-läkarna på arbetsplatsen för att förvissa sig om att utbildningsmiljön och kvalitén på utbildningen är optimal.

ST-utbildning

Antalet ST-läkarna i allmänmedicin fortsätter att öka och i dec 2020 finns det 457 ST-läkare inom privata och offentliga enheter och det är glädjande att så många väljer att bli specialister i allmänmedicin. Vid beviljande av ST-utbildningsbidrag gör studierektorn en kvalitetskontroll av vårdcentralen, syftet är att främja en god utbildningsmiljö och därför skrivs även en ST-överenskommelse mellan studierektor, verksamhetschef och ST-läkaren. Totalt 12 studierektorer arbetar inom fyra olika områden i Skåne. Den stora utmaningen som vi har börjat ta oss an är sidotjänstgöringsplatserna för ST-läkarna och det är mycket pussel för studierektorerna att få ihop detta. Det är också en stor utmaning att hitta möteslokaler i Region Skånes regi, för våra ST-möten, som kan ta emot så pass många ST-läkare. Därför får vi ibland söka oss utanför Region Skånes lokaler. Under våren och hösten har möteslokaler inte varit något problem då vi ha varit tvingade att ta till den digitala världen och det har fungerat utmärkt.

Vi har ställt in ett fåtal kurser och andra kurser har vi behövt ställa om till digitala. Har dock haft ett par fysiska kurser där vi har sett svårigheter med att ställa om till digital kurs.

Vi har genomfört 6 regionala utbildningar/kurser med 271 deltagare samt 26 lokala ST-möten med 1415 deltagare. Dessutom har vi haft 8 andra aktiviteter som till exempel handledarmöten med 190 deltagare.

Fortbildning

Enheten arrangerar, administrerar samt utvärderar utbildningar för medarbetare inom offentlig och privat primärvård. Behovet av kontinuerlig professionell kompetensutveckling är stort inom primärvården. Sjukdomspanoramat är brett och yrkeskategorierna är många. Våra utbildningar anpassas till enheternas behov och planeras i samarbete med yrkesspecifika referensgrupper. Dessa hade möten 2–3 tillfällen under året 2020. Referensgrupper finns för kuratorer, psykologer, fysioterapeuter och arbetsterapeuter, medicinska sekreterare och dietister samt sjuksköterska och distriktssköterska.

Det arrangerades totalt 23 kurser för övriga medarbetare under 2020 med 868 deltagare. Medelvärde på utbildningar – VT och HT 2020 4,3; skala 1 - 5. Nio kurser fick ställas in på grund av covid situationen. Exempel på utbildningar som arrangerades var Migration och psykisk ohälsa utbildning för psykologer och kuratorer. Annan fortbildning för psykologer var utvecklingsrelaterade kognitiva funktionsnedsättningar samt fortbildning om depression. Barnortopedi, sensomotorikkurs vid långvarig smärta, Torticollis, Ergonomi samt Cervikala och thorakala smärttillstånd var andra uppskattade heldagsutbildningar för fysioterapeuter och arbetsterapeuter.

Några av fortbildningarna som arrangerades för distriktssköterskor/ sjuksköterskor var bland annat Triagering, Hud och sår, Smärtproblematik i rörelseapparaten, Psykisk ohälsa och svåra samtal samt Fördjupad sårbehandling

Medicinska sekreterare hade 1 halvdag under ht 2020 om Informationssäkerhet och dokumenthanteringsämnen. Dessutom anordnades en halvdagsutbildning om Blodtryck för undersköterskor.

Kultur och hälsa

Under 2020 har Kultur- och hälsoenheten haft spännande projekt och samarbetar med både lokala-, regionala och internationella aktör.

Under 2020 anställdes för Kultur på recept projektet en koordinator på först 10, sedan 15 timmar i veckan, vars uppgift har varit och är att hålla kontakten med dels kulturarrangörerna liksom de vårdcentraler som deltar i projektet.

Våra samarbetspartners på kultursidan är: Malmö Museer, Malmö Konstmuseum, Malmö Konsthall Malmö Opera, Malmö Stadsbibliotek, Malmö Stadsarkiv, ABF – körsång, Hälsa, Vård och Omsorgsförvaltningen i Malmö. Det är sju vårdenheter i Malmö som ingår i projektet. Grupperna i Kultur på recept har i allt varit tre under 2020. Varje grupp har aktiviteter under tio veckor, två gånger per vecka. Varje aktivitet varar i två timmar och varierar från guidade turer och workshops på kulturinstitutionerna till körsång, stadsvandring och att lyssna på musik. Utvärdering görs efter varje grupp i form av intervjuer av några deltagare och frågeformulär om det psykiska välbefinnandet fylls i vid start och slut, vilket också ligger till grund för att se ett ”före och efter-mående” hos deltagarna. Det finns också en kvalitativ forskningsdel av projekten som är finansierat av interna FoU medel och är i samarbete med Anglia Ruskin Universitet i Storbritannien. Resultaten från forskningen förväntas vara klar under 2021.

Kultur- och hälsostrategen i Primärvården har i samarbete med Region Nordjylland och Aalborg Universitet i Danmark utarbetat en forskningsbaserad guide för hur man utvärderar konst och kulturaktiviteter inom hälso- och socialsektorn. Guiden riktar sig till yrkesverksamma som arbetar med kultur- och hälsoprojekt. Utvärderingsguiden finns på danska, finska och svenska.

Nordic Arts & Health Research Network är ett forum för utbyte och samarbete mellan Kultur och & hälso-forskare inom Norden, som kultur- och hälsostrategen är en del av, har fått ekonomiskt stöd från Nordic Culture Point de kommande tre åren.

I samarbete med Institutionen för kulturvetenskaper vid Lunds universitet arrangerar Kultur och Hälsa i Primärvården i Region Skåne en kurs om konst, kultur och estetik som resurs inom vård och omsorg år 2021.

Kultur och hälsostrategen har varit medredaktör och skrivit två ledare för Nordic Journal of Arts, Culture and Health (NJACH) 2020 som är ett nordiskt samarbete med aktörer i båda Danmark, Finland och Norge:

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

Uppdraget omfattar samtliga studentkategorier förutom läkarstudenter.

VFU-samordnarna är länken mellan primärvårdens verksamheter och Skånes tre lärosäten. Samordnarna ska verka för kvalitetsutveckling och fungera som stöd för chefer och personal i frågor som rör VFU. Stora krav ställs på våra verksamheter att erbjuda VFU av hög kvalitet då denna omfattar 30 - 50 % av tiden i flertalet vårdutbildningar.

Under 2020 samordnades VFU-platser för totalt ca 2000 studenter inom primärvårdens samtliga verksamheter- såväl offentlig som privat.

Det större antalet studenter beror på förändring i läroplanen för sjuksköterskeutbildningen på Högskolan i Kristianstad så därför placerades det dubbelt så många studenter därifrån under båda terminerna under 2020.

Även 7 PTP-platser har förmedlats under året (PTP = Praktisk tjänstgöring för psykologer).

På grund av pandemin under 2020 fick fortsatt utbildning av Peer Learning avvakta tills vidare.

Diabetessamordnare

Detta år var ett speciellt år även för diabetessamordnare på grund av coronapandemin. Fysiska föreläsningar har ställts in och ersatts med digitala (samma program). Fysiska besök och möten på vårdcentraler har ersatts med digitala. Lärandeseminarier har genomförts digitalt trots stor arbetsbelastning på enheterna. Vid dessa små nätverksträffar (4–8 deltagare) har diabetessjuksköterskorna möjlighet att utbyta erfarenheter och lära av varandra samt att gemensamt gå igenom respektive vårdcentrals kvalitetsdata utifrån det Nationella Diabetesregistret (NDR).

Under året har ett samarbete med Malmö Stad, Hälsa-, Vård och Omsorgsförvaltningen, utvecklats som resulterade i en utbildningseftermiddag om diabetes i november för all legitimerad personal i den kommunala sjukvården.

En film om Diabetes och Triage har gjorts och publicerats på Utbildningsportalen. Även en film om hur man registrerar till det Nationella Diabetesregistret har producerats med syfte att kvalitetsförbättra överföringen av data från PMO till NDR.

Som tidigare år har vi varit behjälpliga med diabetessjuksköterskeutbildningarna vid Malmö Universitet och Högskolan i Kristianstad.

Vid genomgång av de certifierade enheterna visar det sig att trots pandemin så klarar de flesta av dessa fortsatt de diabetesspecifika certifieringskraven för 2021.

Under 2020 har också ett samarbete med 1177 och regionens patientföreningar bedrivits så att patienterna kan få kännedom att det finns diabetescertifierade vårdcentraler och vilka krav som ställs på dessa.

Utbildningsanställningar och utbildningslön för sjuksköterskor

Under året har vi satsat mycket på att kompetensutveckla våra medarbetare på olika sätt.

För sjuksköterskor som vill gå specialistutbildning har vi jobbat med två alternativ för att motivera till specialistutbildning. I en utbildningsanställning studerar medarbetaren 50% och vanligtvis på distans. Därutöver är det 50% klinisk utbildningstid inom Region Skåne på en vårdcentral eller enhet inom palliativ vård/ASIH. Medarbetaren behåller sin grundlön.

Utbildningsförmån har omvandlats till utbildningslön, dvs medarbetaren studerar på heltid och får nu behålla sin grundlön. Intresset har varit stort och det finns begränsat antal platser.

Under året finns 12 sjuksköterskor och 2 undersköterskor i utbildningsanställning samt 25 - 30 sjuksköterskor med utbildningslön.

Vi har fortsatt att arbeta med fortbildningsdagar för sjuksköterskor med många spännande ämnen såsom, Hud och sår, Triage, Diabetes, Infektioner, Psykisk ohälsa och svåra samtal, Generell sårbehandling, Fördjupad sårbehandling, Smärta i rörelseapparaten, MI utbildning mm.

Fortbildningarna tas fram efter önskemål från referensgruppen som består av medarbetare i Regionen. Under hösten har samtliga fortbildningsdagar omvandlats till digitala, vilket fungerat bra.

Utöver detta har Primärvårdens digitala kunskapsbank för sjuksköterskor tagits fram och publicerats för så väl regionens medarbetare som privata aktörer och kommunen.

Kunskapsbanken samlar material avseende medicinsk kunskap och omvårdnad. Materialet består av egenproducerade korta föreläsningar, inspelade webinarier, fortbildningsfilmer från andra aktörer, material från universitet och högskola samt länkar och dokument.

Vi arbetar fortlöpande med att utöka samarbete med universitet och högskolor för bästa kvalitet.

Intervjuer

Intervju med Camilla Lindqvist-Pavlovic (Skriven av Bertil Kjellberg)

- Kunskap och kunskapsutveckling är grunden för en patientsäker vård och det är viktigt att sjuksköterskorna lätt kan hitta olika vägar till kunskap, säger Camilla Lindqvist-Pavlovic, verksamhetsutvecklare och studierektor och för sjuksköterskor i specialistutbildning.

Samtidigt med arbetet som studierektor är Camilla Lindqvist-Pavlovic verksam för primärvården i Lund som verksamhetsutvecklare. I januari 2020 fick hennes projekt med en kunskapsbank för sjuksköterskor, "Primärvårdens digitala kunskapsbank för sjuksköterskor" ett anslag från Region Skånes omställningsfond.

- För länge sedan så var det bara distriktssköterskor ute på vårdcentralerna. I dag arbetar det många allmänutbildade sköterskor på vårdcentralerna, nyutexaminerade eller med en bakgrund från sjukhus eller kommun. Det är ju en väldig skillnad mellan att arbeta på en vårdcentral och ett sjukhus, så det behövs en introduktion och en kompetensförsörjningsplan, framhåller Camilla Lindqvist-Pavlovic.

Kring de tankarna spånade hon en tid och så kom projektpengarna i början på 2020. Hur stort det digitala utbildningsbehovet skulle bli var omöjligt att veta just då, men satsningen kom väldigt lägligt. "Primärvårdens digitala kunskapsbank för

sjuusköterskor” publicerades för primärvården i mitten av sommaren och blev tillgänglig även för privata aktörer och kommunen nu i augusti. Det är ett levande projekt och nytt material tillkommer hela tiden.

- Dels är jag ute mycket i primärvården och träffar vårdpersonal, verksamhetschefer och primärvårdschefer dels har jag varit verksamhetschef tidigare, så jag har möjlighet att se vilka behoven är, säger Camilla. Jag lyssnar också alltid på idéer och tankar från sjuusköterskor och verksamhetschefer. Det är utifrån deras behov som innehållet i Primärvårdens digitala kunskapsbank tas fram.

Dessutom är Camilla Lindqvist-Pavlovic själv i grunden distriktssköterska och ingår tillsammans med bland andra enhetschef Eva Pulverer-Marat i Primärvårdens utbildningsenhet (PUE) referensgrupp för distriktssköterskor/sjuusköterskor där fortbildningsidéer och uppslag diskuteras. Camilla ansvarar också för att ta fram fortbildningsdagar som kan vara av värde för sjuusköterskornas utveckling.

- Det jag gör ska ha en grund i vad sjuusköterskorna vill, annars fyller det inget behov!

Fördelarna med digital kunskapsutveckling är många. På en vårdcentral med fem sjuusköterskor, så är det bara en som kan gå en utbildning vid ett givet tillfälle. Med den digitala kunskapsbanken kan alla, när som helst, se filmer och lyssna till föreläsningar.

- Det är ingen vanlig utbildning, istället kan man fördjupa sig i olika områden.

I stora drag är kunskapsbanken uppdelad i tre områden, en medicinsk del, en annan om omvårdnad och en tredje om det palliativa. Man ska se det som en bank där kunskap sätts in och som sedan kan hämtas ut beroende på vad sjuusköterskan behöver och har med i sin ryggsäck.

Den om omvårdnad tar t. ex. upp levnadsvanor, sårbehandling ur rent praktiskt perspektiv, eller hur man lindar en linda och hur olika blodprover tas. I den medicinska delen behandlas sömnproblem, psykisk ohälsa och mer generella principer för sårbehandling – till exempel höll Christina Monsen, specialist på sårbehandling, en digital utbildningsdag i början på oktober där deltagarna delgavs fördjupande teoretiska kunskaper i ämnet.

Materialet kommer från olika källor, vissa är egenproducerade filmer, annat kommer från AKO, andra sjukhus och även en del material från Malmös universitet med flera.

På Vårdgivare i Skåne finns under PUE en länk till kunskapsbanken, så att även de privatanställda och kommunen kan ta del.

- Innehållet i kunskapsbanken är en blandad kompott, säger Camilla. Tillsammans med Strama (Samverkan mot antibiotikaresistens) fördjupar vi oss i infektioner. Vi diskuterar tänkandet i triagering och analyserar möjligheter och hinder i triagen. Fördjupar oss i sår, psykisk ohälsa, läkemedel och sömn,

med mera.

Camilla Lindqvist-Pavlovic har även kontakt med Universiteten och högskola i Malmö, Lund och Kristianstad. Kunskapsbanken är gedigen och intresset är stort.

Som studierektor för sjuksköterskor inom primärvården har hon ansvar för 12 sjuksköterskor i specialistutbildning höstterminen 2020 samt två specialistundersköterskor. De har utbildningsanställningar och delar tiden mellan högskola och klinik. Utöver dessa fanns under året 29 specialistsjuksköterskor med utbildningslön i heltidsutbildning.

Med covid-19 har mycket förändrats. Mycket oro har skapats för vårdpersonal som sökt praktikplatser:

- Det är viktigt att se hur vi kan komma runt hindret och att istället se möjligheter, betonar Camilla. Jag brukar jämföra med motorvägen, man behöver inte stirra sig blind på en enda väg när man ska någonstans. På småvägarna kan vi få se så mycket annat!

Det är endast våra egna tankar som sätter hinder och som ska övervinnas, fortsätter Camilla och blickar framåt:

- Vi måste tänka annorlunda i framtiden, vi måste tänka mer som ett team och ta vara på andras kunskaper både inom arbetsplatsen och kanske genom patientföreningar. Helt klart ska vi hitta andra lösningar än de som fanns för fem år sedan!

Det goda resultatet med kunskapsbanken har fört med sig att Camilla nu även leder ett nytt projekt, en digital introduktion för nya chefer i primärvården. Det blir en kunskapsbox med material skapat av HR, kommunikation, säkerhetsavdelningen och miljöansvariga.

- De digitala kunskapsbankerna kan även användas vid fysiska möten, säger Camilla Lindqvist-Pavlovic. Som vid en arbetsplatsträff eller vid handledning. Filmerna kan vara diskussionsunderlag eller ge en kunskapshöjning. Vi vet inte alltid allt om vad våra kollegor gör, vi tror att vi vet, men det stämmer inte alltid!

Med Camilla Lindqvist-Pavlovics arbete stärks kunskapsutvecklingen i Skåne för vårdpersonalen och vyerna vidgas för fler.

Intervju med Fredrika, Helle, Karen och Johanna om digital omställning (skriven av Bertil Kjellberg)

- Nu när vi lärt oss så mycket nytt, så är det synd när man talar om att allt ska gå tillbaka det vanliga sedan, som det var förr. Man kanske kan plocka russen ur kakan istället, föreslår Fredrika Persson. Fredrika har tillsammans med kollegorna Helle Fredlund, Karen Bufadel och Johanna Kollin ställt om ett omfattande mötes- och utbildningsprogram till att fungera digitalt.

Fredrika Persson arbetar på Centrum för primärvårdsforskning med vetenskapliga kurser för ST-läkare och med AT-utbildningar på Primärvårdens utbildningsenhet (PUE), Helle Fredlund är ST-samordnare för PUE, Karen Bufadel är utbildningsadministratör för PUE och Johanna Kollin arbetar som fortbildningssamordnare för Allmänläkarkonsulterna Skåne (AKO). Både PUE och AKO ingår i Kompetenscentrum primärvård Skåne.

Johanna Kollin, AKO Skåne, lyfter fram samma synvinkel som Fredrika Persson:

- I en av utvärderingarna om höstens digitala kurser föreslog en deltagare att det skulle vara bra om det digitala alternativet finns kvar i framtiden som en valmöjlighet. Det är ju särskilt bra när man har långa resvägar.

Fredrika Persson tillägger:

- Jag hoppas att vi kan situationsanpassa oss mellan digitalt och fysiskt i framtiden.

Men fysiska övningar går trots allt att genomföras även på distans via webben:

- Vi har genomfört många kurser under hösten för sjuksköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, psykologer och kuratorer. Där har vi haft från 25 till över 80 deltagare per föreläsning. Några av föreläsningarna har även haft praktiska moment, säger Karen Bufadel på Primärvårdens utbildningsenhet.
- Deltagarna blir väl informerade om vilka redskap de behöver inför föreläsningen, förklarar Karen. Sedan gör de övningarna på distans och via digital förmedling. De kurser som vi bland annat genomfört med praktiska övningar har varit sensomotorikkurs för fysioterapeuter vid långvarig smärta,

kursdag om torticollis och skullasymmetri samt ergonomi. I november hade vi även en föreläsning på två dagar om bedömning av röda flaggor kopplat till cervikala och thorakala smärttillstånd för fysioterapeuter, även där fanns det praktiska moment.

Inför sådana övningar så tränar föreläsaren först tillsammans med Karen, som ser till att allt syns bra på skärmen:

- Det är väldigt många steg att gå igenom inför en digital fortbildning. Om det var fem steg innan när det var fysiskt, så är det 15 nu! Jag går djupare in i varje detalj.

Johanna Kollin började hos AKO, Allmänläkarkonsulterna, i mars 2020 och knappt hade hon kommit dit så beslutades att vårens alla kurstillfällen skulle ställas in. Under hösten digitaliserades utbildningarna och så länge som Folkhälsomyndighetens rekommendationer gäller.

- Därför satte vi oss ner i våras och började skriva manualer för digitala kurstillfällen för allmänläkarna; en manual för arrangörer, en annan för deltagare, säger Johanna. Vi sammanfattade det viktigaste, enkelt och tydligt.

Före pandemin har AKO-programmet för kursdagarna – både lokala och regionala – omfattat två heldagar på olika datum, men nu infördes möjligheten att även kunna delta halvdagar.

- Vi uppmuntrade läkarna att sitta tillsammans i vårdcentralernas konferensrum, men en hel del har också deltagit hemifrån. Antalet deltagare ligger på samma nivå som när vi hade fysiska möten, berättar Johanna Kollin.

Responserna på AKO:s digitala kurserna, som startade i september, har varit positiv. Många påpekar att det varit lättare att delta, men många saknar det kollegiala samtalet i pauserna och längtar efter att allt ska bli "som vanligt". Fysiska träffar har man inte haft på länge.

Primärvårdens utbildningsenhet tog sig igenom våren 2020 med bara några enstaka kurser inställda.

- Både i PUE och CPF bestämde vi oss tidigt för att inte ställa in, utan ställa om istället, säger Fredrika Persson. Coronapandemin tvingade nog fram en arbetsförändring som Region Skåne behövde: nu har vi digitalt där det går och fysiskt där vi måste.

Men omställningsarbetet var initialt rätt krävande, det är det ingen som sticker under stol med. Det handlade ju om helt nya arbetssätt både för kurser och möten. De fyra studierektorsområdena för Skånes 440 ST-läkare gick över till att hålla de lokala månadsmötena digitalt, med ett undantag:

- I nordost, Kristianstad och Hässleholm, ställde man in en del av sina ST-möten, men har också haft fysiska möten eftersom de är färre än 50 ST-läkare, berättar Helle Fredlund, AT/ST-samordnare. I Malmö och Lund finns det totalt 330 ST-läkare, så där hålls de lokala ST-mötena i Teams, liksom i Helsingborg. I Lund bjuder studierektorerna in till möte via Zoom.

Den gemensamma, regionala ST-dagen i april för alla 440 ST-läkare, var man i enlighet med rekommendationerna tvungen att ställa in. En bidragande orsak att

ST-dagen inte hölls digitalt var att i Teams kan man inte ha utbrytarrum för gruppdiskussioner. Även ST-avslutningarna ställdes in, men de lokala, digitala mötena har fungerat hur bra som helst.

- Studierektorerna är nöjda och majoriteten av ST-läkarna också, betonar Helle Fredlund. Det tyngsta lasset i den här delen av omställningen har dragits av studierektorerna, det var de som måste lära sig den nya programvaran. För min del har det inneburit mycket arbete med många om- och avbokningar av lokaler.

I december 2020 arrangerades en digital regional kurs i juridik för ST-läkare i allmänmedicin med 145 deltagare, en digital utmaning som trots allt utlöppe väl. Andra, obligatoriska kurser har genomförts fysiskt under året, exempelvis handledarkurser och kurser i konsultation och allmänmedicinskt arbete.

- Det är bara 18–25 deltagare i sådana kurser. De hålls på olika platser i Skåne, säger Helle. Vi vill ju att ST-läkarna ska bli färdiga specialister i allmänmedicin. Under våren kunde Johanna och AKO-kollegorna träna på mjukvaran Teams, genomföra tester och utarbeta manualerna. Kursdagarna genomförs nu med föreläsarna på plats tillsammans med moderatorm och med Johanna Kollin som tekniskt stöd. Hittills har man sänt kurser från konferenslokalen på sjukhuset i Helsingborg, från Kristianstad och Malmö. Planerna ser likadana ut för våren 2021.

- Vi känner oss nöjda nu! Allra först var vi ju osäkra, förstås, kommenterar Johanna. För det mesta har vi haft föreläsarna på plats. Om föreläsaren sitter hemma så gäller det att deras uppkoppling är bra och att de kan tekniken själva. Tillsammans med moderatorm och andra har Johanna läst chattfrågor under föreläsningarna. Det är viktigt att ha koll på frågorna som ställs.
- Vi lärde oss mycket av våra egna möten under våren. Ju fler gånger man kopplar upp sig, desto mer lär man sig!

Samarbetet med kollegorna i PUE, Primärvårdens utbildningsenhet, har gett ett bra erfarenhetsutbyte – alla ställde ju om till en digital vardag. Responsen från deltagarna verkar ha varit liktydig. Lättillgängligheten betonas, att man inte längre behöver resa en halv dag för en utbildning på ett par timmar, till exempel. Bra både för miljön och ekonomin.

Pausen är viktig i digitala föreläsningar. Den energi som fysiska möten ger kan vara svår att ersätta. För många kan det dessutom vara en smula tröttande att sitta i videosamtal långa stunder.

- Vi märker att man som deltagare kan bli mer tillbakadragen online, inflikar Fredrika Persson. Så nu putsar vi på finliret i hela upplägget, så vi får bättre interaktion och mer energi. Hela vårterminen 2021 ska kursutbudet genomföras digitalt.

Hur tar man sig an en sådan här omställning?

- För min del har det varit “try and error”, säger Fredrika och skrattar. Vi har lärt oss mycket längs vägen. Nu kan fler lite om allt möjligt! Föreläsarna jobbar antingen hemifrån, från sin vårdcentral eller hos oss i videokonferensrum på CRC. Vi har testmöten med föreläsarna, så de känner att de behärskar tekniken.

Karen Bufadel minns när den första stora fortbildningen drog igång.

- Det var en utmaning, men man lär sig av misstagen! Vi hade fem grupper som skulle gå in på rätt länk och vid rätt tidpunkt. Det var ett pussel, men det gick! Nu går allt bättre och bättre.

Karen är med inför fortbildningarna och bakom kulisserna under kurstillfällena och ger teknisk hjälp via chatt och mejl. Ofta kan flera kurser pågå parallellt samma dag.

- En eller två veckor i förväg har vi avstämning med föreläsarna, berättar Karen Bufadel. Vi ser på presentationen tillsammans. Jag kollar att belysning och ljud är bra. Det är viktigt att föreläsaren känner sig trygg och säker. De ska inte tänka på det tekniska!

Men det är inte bara i arrangemang utåt som Primärvårdens utbildningsenhet arbetar digitalt. Varje dag är det morgonmöte i Teams:

- Det är jättebra med de mötena, kommenterar Karen Bufadel. De underlättar för oss alla. Det är vår lilla kaffestund! Och genom morgonmötena har det blivit lättare för oss att boka in möten – på kontoret sitter man annars alltid så upptagen och ingen vill störa, nu är det lättare att fråga om allt möjligt. En del kollegor ser man till och med oftare nu!

Publikationer

Publikationer under 2020 av Anita Jensen

Jensen, A, Torrissen, T & Stickley, T. (2020). Arts and public mental health: exemplars from Scandinavia Public Health Panorama. 6(1), 193-210
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331582/php-6-1-193-200-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (peer-reviewed)

Jensen, A. & Bonde, L.O. (2020). An Arts on Prescription Programme: Perspectives of the Cultural Institutions. Community Mental Health Journal
<https://doi.org/10.1007/s10597-020-00591-x> (peer-reviewed)

Jensen, A, Pulverer-Marat, E. & Frödeberg, A. (2020). Kultur på recept. Allmänmedicin, 2.
<https://allmanmedicin.sfam.se/1919/AllmanMedicin/304347/Nr-2-2020/r/17> (inte peer-reviewed)

Torrissen, W., Jensen, A & Salamonsen, A. (IN PRESS). Bokkapitel: The Healing Power of Art: Old Nordic Folk Knowledge Re-claimed. I Applied Arts and Health, Education and Community: Building Bridges. Intellect Book: UK. (peer-reviewed)

Jensen, A. (2020). Developing an Evaluation Guide for Arts and Health Projects. Nordic Journal for Arts, Culture & Health. 2 (2), 154-157. DOI:
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-7913-2020-02-07> (inte peer-reviewed).

Kunskapscentrum för primärvården

Primärvårdens utbildningsenhet

December 2020

